

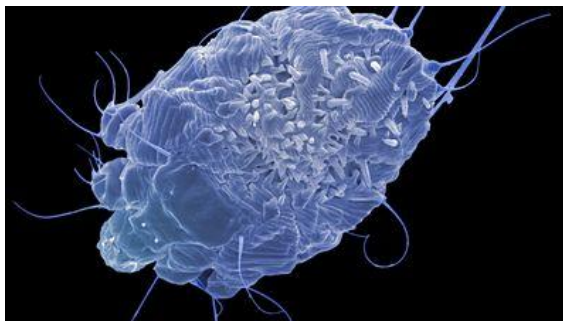
Svrab

je velmi nakažlivé kožní onemocnění rozšířené po celém světě a postihující všechny rasy a vrstvy obyvatelstva. Šíří se hlavně v kolektivech lidí žijících v těsném kontaktu. Nejčastější cesta přenosu je mezi sexuálními partnery. Náchylnější k onemocnění jsou imunitně oslabení jedinci.

Nemoc se často zaměňuje s ekzémem, proto zůstává často nepozorována a zanedbávána.

Původce onemocnění

je zákožka svrabová (*Sarcoptes scabiei*) - roztoč s průsvitným tělem se čtyřmi páry nohou a silnou čelistí. Samička roztoče se může pohybovat po pokožce rychlostí cca 2,5 cm / min. Když si najde vhodné místo, zahrabe se do zrohovatělé vrstvy kůže. Svou chodbičku zvětšuje každým dnem o 0,5-5 mm, přičemž klade dvě až tři vajíčka. Pokud má optimální podmínky, nevrací se už na povrch pokožky. Vyživuje se lymfatickými a kožními buňkami. Po třech až čtyřech dnech se vajíčka přeměňují na larvy, které se během tří týdnů mění v dospělé zákožky. Infekce se obvykle projeví za 4 až 6 týdnů. Při opakované infekci se ale nemoc může projevit již po 24 hodinách.

Příznaky onemocnění

jsou nepříjemné: noční svědění, změny na pokožce připomínající ekzém (papuly). Za tepla, obvykle v noci na lůžku, ožívují paraziti svoji činnost, což nemocný pociťuje záchvatovitým svěděním. Často postiženými místy jsou prsty, prsní bradavky, oblast genitálií a podpaží, u dětí spíše dlaně, plosky nohou, obličej a záda. Nákaza se může projevit i zduřením lymfatických uzlin v podpaží. Pro zmírnění příznaků se doporučují pobyty na čerstvém vzduchu, zvláště pak ve večerních hodinách.

U velmi čistotných lidí jsou papuly (pupínky) ojedinělé, nemoc může být přehlížena a takový člověk je zdrojem nákazy pro okolí.

Diagnóza se stanovuje po zjištění přítomnosti roztoče na těle mikroskopickým důkazem, který je často obtížné získat, zkušený kožní lékař ale onemocnění pozná podle typických chodbiček a papul.

Přenos onemocnění

se děje nejčastěji přímo z kůže na kůži od nemocného těsnějším nebo delší dobu trvajícím kontaktem, popř. kontaktem s kontaminovaným předmětem (především společné užívání textilií, ložní prádlo infikovaného) při dlouhodobém kontaktu. Šíření onemocnění napomáhá nízká úroveň hygieny (např. v ubytovnách, hotelích, ústavech sociální péče, mezi bezdomovci), ale nemoc se může vyskytnout kdekoliv.

Častý je přenos na další členy rodiny. Po zjištění infekce je důležité veškeré matrace, gauče, křesla, polstrované židle, polštáře, peřiny, deky a podobně vyčistit od infekce například vynesením ven, vyžehlením napařovací žehličkou nebo vysátím vysavačem, který je schopen zlikvidovat roztoče. Je třeba si uvědomit, že nákazu může způsobit i jen jediná zákožka.

Svrabem od zvířat se nelze nakazit, při velké nákaze zvířete a těsném kontaktu s ním může ale dojít k podráždění kůže.

Léčba

Pro léčbu je možné použít různé prostředky. Je třeba si uvědomit, že léčení by měly být i sexuální partneři a členové rodiny, i když se u nich nevyskytují příznaky nemoci. U infikovaných se totiž mohou první příznaky objevit až po čtyřech týdnech.

Používají se masti a krémy s obsahem látek, které zákožky zničí. Tyto přípravky je však nutno aplikovat na celé tělo, od krku dolů. Přípravek musí působit na zákožky kontaktně. V místě, kde mast není nanесena, mohou zákožky přežít. Léčebnou kúru, během které je nemocnému doporučeno se nemýt, je nutno podstoupit opakovaně; jednorázová aplikace nestačí. Po každé kúře je nutno všechno prádlo opět vyvařit, a teprve potom se vykoupat. Podle pokynů lékaře současně léčit všechny osoby v těsném kontaktu s nakaženým, i když nemají dosud klinické příznaky.

U pacientů se silnými strupy se musí léčebný postup opakovat častěji, někdy i několik týdnů. Ačkoliv při úspěšné léčbě se svědění většinou zjemní už po dvou dnech, může trvat - v reakci

imunitního systému na protein roztoče - i několik týdnů. Tato skutečnost se nesmí chápat jako selhání léčebného postupu. Příliš časté používání léčebných prostředků proti svrabu může vést k podráždění pokožky. Neutuchající svědění však bývá častěji zapříčiněno opětovným nakažením od rodinných příslušníků nebo nesprávným použitím léčebných prostředků.

Při poctivě provedené terapii je prognóza na uzdravení velmi dobrá.

Prevence proti nakažení svrabem

Jedinou prevencí je dodržování zásad osobní hygieny, mýt si pečlivě ruce, nepoužívat cizí hygienické potřeby a lůžkoviny, pravidelně si prát a žehlit ložní prádlo a vyhýbat se těsnému kontaktu s neznámými osobami. Riziko nakažení svrabem ale není možné zcela vyloučit.

V Česku je svrab nejčastějším parazitárním onemocněním. Je nutné, aby z nákazy podezřelý jedinec navštívil lékaře; svrab podléhá přísným epidemiologickým pravidlům a dermatologové mají zákonnou povinnost všechny případy hlásit na hygienickou stanici, která zajistí v daném kolektivu veškerá protiepidemická opatření.